

Stimularea creativității, logicii și dorinței de performanță matematică

Direcționarea actului didactic în funcție de cunoașterea psihologică a capacităților, intereselor, aptitudinilor elevilor, ne ajută să avem o acțiune educativă eficientă. Urmărind caracteristicile generale de personalitate ale elevilor putem să cunoaștem capacitatea creativă a acestora. Acest aspect ne determină să considerăm capacitatea creativă ca fiind rezultatul unui cerc larg de influențe determinate de calitatea gândirii creative a elevilor. Prin urmare procesul mental ce stă la baza creativității este într-adevăr o abilitate puternică care aduce cu ea o gamă largă de oportunități și aptitudini de ordin caracterial menite să sporească mai bine gândirea elevilor. De aceea, abilitatea de creație a elevilor este foarte dificil de evaluat deoarece se poate manifesta în moduri diferite. Urmărind ca fiecare elev să aibă propria experiență, descoperim că metodele utilizate în dezvoltarea gândirii creative care funcționează bine pentru un elev pot duce la o mare frustrare pentru un alt elev. Deci este necesar să dezvoltăm stilul propriu de gândire al elevilor care îi ajută să-și exprime gândurile și ideile creative în moduri unice. Astfel, potențialul creativ al fiecărui elev îl punem în valoare prin utilizarea unor metode și tehnici care oferă posibilitatea unei exprimări cu valoare individuală și socială.

În realizarea acestui proces complex, observațiile zilnice asupra elevilor ne ajută să descoperim punctele forte, temerile și fanteziile lor, eliberându-i de teama de a nu greși sau de a fi greșit înțeleși. În acest context putem asigura elevilor o învățare creativă, care să ofere inițiativă proprie, muncă independentă, încredere în forțele proprii și reacție pozitivă la solicitările mediului.

Stimulând capacitatea creativă a elevilor realizăm un demers complex ce cuprinde fenomene de activare, antrenare, cultivare și dezvoltare a potențialului lor creator de care pot beneficia pe tot parcursul colarității.

Desfășurarea unor activități în afara orelor de curs în care sunt folosite metode creative permite elevilor ieșirea dintr-un sistem cunoscut și descoperirea altor moduri de a gândi. Asocierile și combinările unor obiecte sau fenomene cât și aprecierea unor elemente mai îndepărtate, simulează capacitatea creativă a elevilor ducând astfel la apariția ideilor originale.

Creativitatea este deseori privită ca un proces misterios, ce caracterizează un număr restrâns de artiști și inventatori geniali în marile momente de inspirație. În fapt noi toți suntem prezumtiv creativi. Ori de câte ori rezolvăm o problemă într-o manieră inedită sau descoperim o

nouă utilitate a unui obiect banal este solicitată într-un grad mai mare sau mai mic capacitatea noastră creativă.

Fiind o rezultată a funcționării optime a întregii personalități, creativitatea sintetizează factori multipli de natură: **intelectuală, motivațională, emoțională și atitudinală.**

Creativitatea reprezintă capacitatea individului de-a concepe și realiză produse cât mai diferite de cele existente.

Raportul inteligenta creativitate

Oamenii creativi manifestă această abilitate într-un domeniu specific. La fel cum există diverse tipuri de inteligentă, exista și tipuri specifice de creativitate (creativitate tehnică, creativitate artistică, creativitate științifică) (Gardner, 1984). Dacă, însa inteligență vizează mai degrabă abilitatea de-a învăța lucruri noi și de-a relaționa lucrurile existente, creativitatea presupune conceperea unor lucruri care nu au existat anterior sau nu au corespondent în realitate. Implicația de aici este ca o mare parte din oamenii creativi sunt inteligenți însa reciproca nu este adevărată.

Personalitatea creatoare

Elementul de bază al creativității îl reprezintă gândirea divergentă.

Gândirea divergenta presupune abilitatea de a produce o diversitate de soluții neuzuale și neconvenționale în scopul rezolvării unei anumite probleme.

Este știut faptul că, în general copiii sunt creativi, prezentând o bogată imaginație, învățând prin explorare, risc, manipulare, testare și modificare. Însa odată ce intra în școala gândirea lor divergenta se transforma insidios în contrariul ei și anume într-o gândire de tip convergent. Acest tip de gândire orientează demersurile rezolutive spre un mod unic de rezolvare a unei probleme.

Un răspuns de tip convergent deseori:

- (a) inhibă căutările în direcții multiple și încercările de găsire a unor piste colaterale,
- (b) creează un sentiment de nesiguranța din partea elevilor, relativ la posibilitățile proprii de soluționare a unor probleme,
- (c) transmit elevului ideea că trebuie să caute întotdeauna o singură variantă (cea așteptată de profesor) ca răspuns la problemele ce li se pun (Stoica, 1983).

Gândirea convergenta prin faptul că solicita răspunsuri predictibile are ca efect declinul curiozității și al căutărilor creative.

În concluzie, pentru a dezvolta gândirea creativă e important să stârnim curiozitatea elevilor, încurajându-i mai degrabă să formuleze întrebarea "de ce?" decât acel submisiv "da, am înțeles". Ca atare școala nu trebuie să se limiteze doar la a transmite cunoștințe și a-i face pe elevi să evite eșecul școlar, ci mai mult trebuie să-și asume și rolul de a-i ajuta pe elevi să-și descopere propriile potențialități.

O metodă de stimulare a creativității - METODA PĂLĂRIILOR GÂNDITOARE („Thinking hats”)

Această metodă constă în stimularea creativității participanților care se bazează pe interpretarea de roluri în funcție de pălăria aleasă. Sunt 6 pălării gânditoare, fiecare având câte o culoare: alb, roșu, galben, verde, albastru și negru. Membri grupului își aleg pălăriile și vor interpreta astfel rolul precis, așa cum consideră mai bine. Rolurile se pot inversa, participanții sunt liberi să spună ce gândesc, dar să fie în acord cu rolul pe care îl joacă.

Culoarea pălăriei este cea care definește rolul.

Pălăria albă:

- Oferă o privire obiectivă asupra informațiilor.
- Este neutră.
- Este concentrată pe fapte obiective și imagini clare.
- Stă sub semnul gândirii obiective.

Pălărie roșie:

- Dă frâu liber imaginației și sentimentelor.
- Oferă o perspectivă emoțională asupra evenimentelor.
- Roșu poate însemna și supărarea sau furia.

- Descătușează stările afective.

Pălăria neagră:

- Exprimă prudența, grijă, avertismentul, judecata.
- Oferă o perspectivă întunecoasă, tristă, sumbră asupra situației în discuție.
- Este perspectiva gândirii negative, pesimiste.

Pălăria galbenă:

- Oferă o perspectivă pozitivă și constructivă asupra situației.
- Culoarea galbenă simbolizează lumina soarelui, strălucirea, optimismul.

- Este gândirea optimistă, constructivă pe un fundament logic.

Pălăria verde:

- Exprimă ideile noi, stimulând gândirea creativă.
- Este verdele proaspăt al ierbii, al vegetației, al abundenței.
- Este simbolul fertilității, al producției de idei noi, inovatoare.

Pălăria albastră:

- Exprimă controlul procesului de gândire .
- Albastru e rece – este culoarea cerului care este deasupra tuturor, atotvăzător și atotcunoscător.
- Supraveghează și dirijează bunul mers al activității.
- Este preocuparea de a controla și de a organiza.

Participanții trebuie să cunoască foarte bine semnificația fiecărei culori și să-și reprezinte fiecare pălărie, gândind din perspectiva ei. Nu pălăria în sine contează, ci ceea ce semnifică ea, ceea ce induce culoarea fiecăreia.

Cele 6 pălării gânditoare pot fi privite în perechi:

Pălăria albă – pălăria roșie

Pălăria neagră – pălăria galbenă

Pălăria verde – pălăria albastră.

CUM SE FOLOSEȘTE ACEASTĂ METODĂ?

Se împart cele 6 pălării gânditoare elevilor și se oferă cazul supus discuției pentru ca fiecare să-și pregătească ideile. Pălăria poate fi purtată individual – și atunci elevul respectiv îi îndeplinește rolul- sau mai mulți elevi pot răspunde sub aceeași pălărie. În acest caz, elevii grupului care interpretează rolul unei pălării gânditoare cooperează în asigurarea celei mai bune interpretări. Ei pot purta fiecare câte o pălărie de aceeași culoare, fiind conștienți de faptul că:

pălăria albastră – CLARIFICĂ

pălăria albă - INFORMEAZĂ

pălăria verde – GENEREAZĂ IDEILE NOI

pălăria galbenă - ADUCE BENEFICIILE

pălăria neagră – IDENTIFICĂ GREȘELILE

pălăria roșie – SPUNE CE SIMTE DESPRE

Nivelul de creativitate al unui elev nu este o constantă absolută, ci el poate crește prin stimulare adecvată sau poate scădea prin neîntrebuințare și necultivare. Creativitatea poate și trebuie să fie cultivată, atât în activitățile școlare, cât și în cele extra-școlare. Deși există anumite înclinații și înzestrări innăscute în fiecare dintre noi, creativitatea poate fi învățată și dezvoltată. Aceasta nu se poate realiza însă dacă sistemul pedagogic dominant este unul care accentuează conformismul și reproducerea servilă a informațiilor transmise de profesor.

Pentru că dimensiunea creativă a educației să devină mai mult un ideal frumos, este imperios necesară sacrificarea prejudecăților, eliminarea miturilor care au consfințit și au dat legitimitate în ultimele secole unui învățământ conformist, egalitarist și uniformizator.

Bibliografie

1. Albu Gabriel - Introducere într-o pedagogie a libertății, Polirom, Iași, 1998;
2. Roco Mihaela, „Creativitate și inteligență emoțională”. Polirom, Iași, 2004;
3. Roșca Alexandru, „Creativitatea”, București, Centrul de Informare și Documentare în Științele Sociale, 1973;
4. Vrabie D. Psihologia educației, Editura Geneze, Galați, 2002.

**Profesor Barbu Sanda,
Liceul Teoretic "Ion Creangă" Tulcea**